

Antònia VICENS. **Tots els contes.** *Port de Pollença: Edicions del Salobre (Els argonautes, núm. 1), 2005, 260 p., 22 €.*

En la presentació de *Tots els contes* a l'Espai Mallorca, el 16 de març de 2006, Antònia Vicens explicava que mai no torna a llegir les seves obres un cop s'han publicat. Cal agrair a la guanyadora del Premi Sant Jordi de 1966, doncs, que hagi fet un esforç de relectura i revisió de les seves narracions per oferir-nos aquest recull, presentat per Gabriel de la S. T. Sampol i que també inclou un apèndix amb els pròlegs de Maria Aurèlia Capmany a *Primera comunió* (1980) i Bernat Vidal i Tomàs a *Banc de fusta* (1968), més una «Nota de l'autora» (p. 245-260). Perquè el llibre ens brinda una panoràmica

completa de la narrativa de l'escriptora mallorquina alhora que ens permet revisar-la amb una perspectiva diferent. Una perspectiva, en la forma, intencionada, explícitament retrospectiva a la recerca de «l'efecte nostàlgic que pugui provocar en el lector haver de mirar cap enrere en el temps» (p. 259). Així, al marge –o al costat– de la voluntat de la creadora de Santanyí, en el fons s'aporta una nova visió de la seva prosa que exposa els motius, el paisatge, els procediments, el to i l'actitud que han confegit una trajectòria singular, plenament inserida en la tradició, al llarg de cinc dècades. És una llàstima que la poca cura de l'edició en mini l'enjòli amb la molesta

recurrència d'errors tipogràfics i de correcció (un problema que caldria resoldre en una futura reimpressió).

Tots els contes s'obre amb l'inèdit «Clar com un mirall», datat el Nadal del 2004.

A partir d'aquí, les pàgines segueixen un *flash-back* progressiu fins a tancar-se amb quatre textos de 1963, publicats a *Banc de fusta* (1966). Entremig, hi ha tres relats apareguts en volums col·lectius i els disset títols procedents de *Primera comunió* (1980) i *Material de fulletó* (1971) –els dos altres aplecs destacats de Vicens. Aquest viatge literari, operant a la inversa des de principis dels anys

seixanta fins al tombant del segle XXI, desplega objectivament, segons com a càmera ràpida, un rebobinat que ens retorna als orígens de la producció vicensiana. Pas a pas. L'autora s'arrisca a mostrar primer la maduresa de l'ofici adquirit per, després, anar desteixint un per un els fils de l'aprenentatge; fins arribar, sense amagar-les (sense corregir-les), a les falles i les limitacions de les provatures inicials, respectades en «la cadència i l'esperit» (p. 259). L'entramat del dibuix i de la composició tècnica resulta curiós i interessant de veure i confirma el que ja era prou sabut: que l'obra de Vicens és d'una qualitat, una coherència i una honestat indubtables,

i que l'autora ha anat guanyant virtuts gràcies a un treball constant i incansable, sustentat en la vocació i la necessitat de créixer literàriament (no de figurar en els aparadors mediàtics). La llum de la visió de conjunt exposa els temes i els mecanismes fonamentals d'una producció de la qual s'han ressaltat la generositat, el compromís (amb un temps històric i una realitat social) i l'essencialitat (la capacitat de bastir un món amb dues pinzellades).

Tots els contes deixa ben clara la centralitat que ocupen en la narrativa de *Vicens* la dualitat vida/mort, la condició de les dones a la nostra societat –representada críticament, sense concessions (ni tan sols de gènere)– i la realitat de Mallorca, tant pel que fa a les característiques pròpies d'un univers de moltes cares, dominat per la repressió i la hipocresia de la religió catòlica, com als canvis que el turisme i la revolució tecnològica han portat a l'illa. I delata un realisme despul·lat, sovint descarnat i decantat cap a l'aspecte fosc del clarobscur, que recorda puntualment la Víctor Català més genuïna i algunes de les millors pàgines de Mercè Rodoreda, els dos grans referents que vénen al cap immediatament; al costat dels masculins, és clar –més enllà del mestratge directe de Bernat Vidal i Josep M. Llompart, i de Salvador Galmés en primer terme. És la mirada, justament, la que enllaça els textos de *Vicens* amb la tradició: una mirada intel·ligent, irònica en tots els sentits de l'adjectiu, sovint desencisada, que s'enfoca vers els fets quotidians i l'entorn conegut per recrear-los artísticament amb un treball lingüístic inqüestionable (de vegades impactant) i una imatgeria, si convé,

demolidora o onírica, lligada al folklore i l'avantguarda.

Aquesta és una mirada, indiscutiblement, de dona. Però sobretot, d'escriptora decidida a superar-se. El primer conte, punt de partida-arribada del llibre, fa evident la talla literària de la mallorquina. Amb un estil sobri i precís que no regateja la riquesa del llenguatge ni dels registres, «Clar com un mirall» relata el passeig d'un avi i de la seva néta per Ciutat pels volts d'un Nadal en què l'euro ja existeix. A mesura que compren, parlen i prenen un gelat, el present i el passat fosc del protagonista (violador, contrabandista, especulador i assassí) se sobreposen in crescendo a través del record. Quan el jove que l'aviciada Marina vol –un jove que no treballa ni estudia, de qui està embarassada, pel qual vol deixar la universitat, i que l'avi, «en un rampell d'altruisme i d'amor» (p. 21), promet a la noia que tindrà– allarga la mà al patriarca, l'home veu el seu somriure «clar i desafiator com un mirall». Per això fa el que fa. I el reflex de l'ahir en l'avui culmina en un final brillant condensat en l'última frase que, és clar, seria una mala passada literària revelar.

Neus Real

Universitat Autònoma de Barcelona